

Aleksanteri I – rohkea mies

Kun ajatellaan Suomen ja Venäjän välistä tilannetta vuonna 1819, ei voi kuin ihaila Aleksanteri I:n rohkeutta: lähteä nyt pienen seurueen saattamana reilun kolmen viikon matkalle maahan, joka oli valloitettu vain kymmenen vuotta aikaisemmin.

Aikalaiskuvauksista käy ilmi, että keisari oli hyvin suosittu hahmo, niin valloittajakansan johtaja kuin hän olikin. Kaupungeissa ja kylissä kansaa oli sankoin joukoin juhlistamassa arvovieraan käyntiä.

Keisarin matkan alkoi Pietarista, Suomen puolelle matkaseurue tuli Salmassa 22.8.1819. Matkaseurueeseen kuuluivat ruhtinas Volkonski, henkilöäkäri Wylie, esikuntavänrikki Martinau (tulkki), kreivi Reh binder sekä paikalliset olot tuntenut kapteeni Gripenberg. Tärkeä henkilö oli myös hovimestari Müller, joka kulki pienen joukon kanssa varsinaisen seurueen edellä.

Valamon jälkeen jatkettiin Kuopioon ja edelleen Iisalmeen. Yöpyminen Iisalmen jälkeen oli valmisteltu tapahtuvaksi Nissilän kestikievariin, mutta siellä tuli eteen ongelma: kievarin sängyt olivat liian lyhyitä keisarille. Tarpeeksi pitkä sänky löytyi Pirttimäen Piiposta. Keisarin sänkyä säilytettiin kallisarvoisena esineenä, kunnes myöhempi isäntä kyllästyi sänkyyn pesiätyneisiin lutikoihin ja pisti koko komeuden tuleen.

Varhain aamulla 28.8. saavuttiin Vuolijoen Haapalankankaan taloon. Hovimestari Müller oli ehättänyt paikalle aikaisemmin, joten hän saattoi vastata keisarin kysymykseen aamiaisaikasta: ”Syömme aamiaisen vaihteen vuoksi tallissa!” Kyseinen talli siirrettiin 1826 Paltaniemelle, ja siitä tuli yksi vanhimmista kotiseutumuseoista maassamme.

Haapalankankaalla niin kuin muuallakin keisari ilahdutti tervehtimällä kansalaisia suomeksi. Hän myös havaitsi yleisön joukossa ”Mainuan kuninkaan” Heikki Tervosen, jonka oli tavannut Porvoon valtiopäivillä. Keisari tervehti kuningasta!

Aamiaisen jälkeen matka suuntautui kohti Kajaania laivuri Juneliuksen purjealuksilla. Järvellä puhkesi hirvittävä myrsky, oikea Aleksanterin Myrsky – purjeet repeilivät, keisaria kuljettaneen sluupin peräsin irtosi. Kainuun meri näytti voimansa. Kajaaniin kuitenkin päästiin. Oulujärvi oli tärkeä kulku- ja kuljetusväylä; sadat tervaveneet kuljettivat kesäisin mustaa kultaa Ouluun, mutta elokuussa 1819 ensimmäisen ja ainoan kerran järvellä matkasi keisari.

Vastaanotto oli juhlallinen hurraahuutoineen ja isäntien tervehdyksineen. Keisari tutustui linnan raunioihin ja mm. Raatihuoneeseen. Hän lienee luvannut rahaa uuden Raatihuoneen rakentamiseen, mikä toteutuikin 1831.

Keisarin vierailun merkitys näkyi Kajaanin ja koko Kainuun kehityksessä siinä, että Oulun merkitys väheni, ja mm. tieyhteyttä etelään suuntaan Iisalmeen ruvettiin kehittämään.

Vierailu Kajaanissa jäi lyhyeksi. Matka jatkui maitse takaisin Nissilään ja edelleen Ouluun. Pohjoisin käyntipaikka oli Tornio. Etelään matkattiin vauhdilla, Turussa seurue oli 7.9. Uuteen pääkaupunkiin, Helsinkiin, saavuttiin 11.9. Viipurissa viivähdettiin vielä yksi yö ja Pietariin saavuttiin aamuyöstä 15.9. Kaikkiaan 24 vuorokautta kestänyt rankka matka oli ohi.

Seppo Kämäräinen